

MAKTABGACHA TA'LIM TARBIYACHILARINING KASBIY FAOLIYATI VA PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI

Hamrayeva Azizaxon Safarali qizi
Toshkent Kimyo xalqaro universiteti
magistratura I bosqich tinglovchisi

Annotatsiya

Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida faoliyat yuritayotgan tarbiyachilarning kasbiy faoliyati hamda psixologik xususiyatlari tahlil etilgan. Tarbiyachining pedagogik mahorati, bolalar bilan muloqot jarayoni, emotsional barqarorligi va kasbiy kompetensiyalarining ta'lim sifati bilan bog'liqligi yoritilgan. Shuningdek, kasbiy stressning tarbiyachi faoliyatiga ta'siri va uni kamaytirish omillari haqida fikr yuritilgan. Tadqiqot natijalari maktabgacha ta'lim tizimida pedagoglarning psixologik tayyorgarligi muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, tarbiyachi, pedagogik faoliyat, psixologik xususiyat, kasbiy kompetensiya, emotsional barqarorlik, stress, pedagogik mahorat.

Kirish

Hozirgi davrda maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirish jamiyat taraqqiyotining muhim omillaridan biri sifatida qaralmoqda. Chunki inson shaxsining dastlabki shakllanish bosqichi aynan maktabgacha yosh davriga to'g'ri keladi. Ushbu jarayonda tarbiyachi bolaning nafaqat bilim olishiga, balki uning ruhiy, axloqiy va ijtimoiy rivojlanishiga ham bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Maktabgacha ta'lim tarbiyachisining faoliyati murakkab va mas'uliyatli jarayon bo'lib, u yuqori pedagogik tayyorgarlikni talab etadi. Tarbiyachi bolalar

bilan ishlash davomida ularning yosh xususiyatlari, qiziqishlari va individual imkoniyatlarini hisobga olishi zarur. Shu bilan birga, pedagogning psixologik holati ham ta'lim samaradorligiga sezilarli darajada ta'sir ko'rsatadi.

Bugungi kunda pedagoglarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish, ularning emotsional holatini qo'llab-quvvatlash hamda stressga chidamliligini oshirish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Shu sababli tarbiyachilarning kasbiy faoliyati va psixologik xususiyatlarini ilmiy jihatdan o'rganish muhim ahamiyat kasb etadi.

Adabiyotlar tahlili

Pedagogika va psixologiya yo'nalishidagi ilmiy manbalarda tarbiyachi shaxsining bola rivojlanishidagi o'rni keng yoritilgan. Tadqiqotchilar bolaning emotsional rivojlanishi va ijtimoiylashuv jarayonida pedagogning muomala madaniyati muhim omil ekanligini ta'kidlaydilar.

Psixolog olimlarning fikriga ko'ra, maktabgacha ta'lim tizimida ishlovchi pedagoglarda kommunikativ qobiliyat, sabr-toqat va emotsional boshqaruv ko'nikmalari yetarli darajada shakllangan bo'lishi kerak. Chunki tarbiyachi bolalarning ruhiy holatini to'g'ri anglay olsagina samarali pedagogik faoliyatni tashkil eta oladi.

So'nggi yillardagi ilmiy izlanishlarda kasbiy stress va emotsional zo'riqishning pedagog faoliyatiga salbiy ta'siri ham alohida o'rganilmoqda. Ayrim tadqiqotlarda uzoq muddatli stress pedagogning ish samaradorligini pasaytirishi, bolalar bilan munosabatlarda ziddiyatlarning paydo bo'lishiga olib kelishi qayd etilgan.

Tadqiqot metodologiyasi

Mazkur maqolani tayyorlash jarayonida pedagogik kuzatish, ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, taqqoslash hamda umumlashtirish metodlaridan

foydalanildi. Maktabgacha ta'lim tizimida faoliyat yuritayotgan tarbiyachilarning kasbiy faoliyati va psixologik holati bo'yicha nazariy manbalar o'rganildi.

Asosiy qism

Tarbiyachining kasbiy faoliyati

Maktabgacha ta'lim tarbiyachisi bolalarni har tomonlama rivojlantirishga xizmat qiluvchi pedagog hisoblanadi. U bolaning nutqi, tafakkuri, diqqat jarayonlari, ijodiy qobiliyati va ijtimoiy ko'nikmalarini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi.

Tarbiyachining kasbiy faoliyati quyidagi yo'nalishlarni o'z ichiga oladi:

- * ta'lim jarayonini rejalashtirish;
- * bolalar bilan individual ishlash;
- * ota-onalar bilan hamkorlik qilish;
- * tarbiyaviy tadbirlarni tashkil etish;
- * bolalarda mustaqil fikrlashni rivojlantirish.

Zamonaviy ta'lim tizimida pedagogdan innovatsion texnologiyalar va interfaol metodlardan samarali foydalanish talab qilinmoqda. Bu esa tarbiyachining doimiy ravishda o'z ustida ishlashini, malakasini oshirib borishini taqozo etadi.

Tarbiyachining psixologik xususiyatlari

Tarbiyachining psixologik sifatlari uning kasbiy faoliyatida muhim ahamiyatga ega. Ayniqsa, maktabgacha yoshdagi bolalar bilan ishlash yuqori darajadagi sabr va emotsional barqarorlikni talab qiladi.

Pedagog uchun quyidagi psixologik xususiyatlar muhim hisoblanadi:

- * empatiya;

- * mehribonlik;
- * kommunikativ qobiliyat;
- * stressga chidamlilik;
- * emotsional nazorat;
- * mas'uliyatlilik.

Empatiya bolaning ichki kechinmalarini tushunishga yordam beradi. Mehribon va samimiy munosabat esa bolada pedagogga nisbatan ishonch hissini shakllantiradi. Natijada ta'lim jarayoni samaraliroq kechadi.

Shuningdek, tarbiyachi turli vaziyatlarda o'z hissiyotlarini boshqara olishi kerak. Chunki pedagogning salbiy emotsional holati bolalarning ruhiy holatiga ham ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Kasbiy stress muammosi

Maktabgacha ta'lim tizimida faoliyat yurituvchi pedagoglar ko'pincha yuqori emotsional yuklama bilan ishlaydilar. Katta mas'uliyat, hujjatlar bilan ishlash, ota-onalar bilan muloqot va bolalarning individual xususiyatlari ayrim hollarda stress holatini yuzaga keltiradi.

Kasbiy stressning asosiy belgilari:

- * tez charchash;
- * ruhiy zo'riqish;
- * ish faoliyatiga qiziqishning kamayishi;
- * asabiylik;
- * motivatsiyaning pasayishi.

Stressning oldini olish uchun pedagoglar uchun psixologik treninglar tashkil etish, qulay ish muhitini yaratish va dam olish vaqtiga rioya qilish muhim hisoblanadi. Bundan tashqari, jamoada sog‘lom psixologik muhitni shakllantirish ham kasbiy samaradorlikka ijobiy ta’sir qiladi.

Natijalar

Tahlillar shuni ko‘rsatdiki, maktabgacha ta’lim tarbiyachisining kasbiy tayyorgarligi va psixologik xususiyatlari ta’lim sifatiga bevosita ta’sir etadi. Pedagogning emotsional barqarorligi, kommunikativ qobiliyati va bolalar bilan ishlashdagi individual yondashuvi samarali ta’lim jarayonini ta’minlaydi.

Shuningdek, kasbiy stressning ortib borishi pedagog faoliyatining samaradorligini pasaytirishi mumkinligi aniqlandi. Shu sababli tarbiyachilarning psixologik salomatligini saqlash va ularni qo‘llab-quvvatlash muhim vazifalardan biri hisoblanadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta’lim tarbiyachilarining kasbiy faoliyati jamiyat taraqqiyotida muhim o‘rin egallaydi. Tarbiyachining pedagogik mahorati va psixologik tayyorgarligi bolaning intellektual hamda emotsional rivojlanishiga sezilarli ta’sir ko‘rsatadi.

Zamonaviy ta’lim tizimida pedagoglarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish, ularning stressga chidamliligini oshirish va psixologik qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini takomillashtirish muhim ahamiyatga ega. Kelgusida ushbu yo‘nalishda amaliy va ilmiy tadqiqotlarni kengaytirish maktabgacha ta’lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Hasanboyeva O. Maktabgacha pedagogika. – Toshkent: O‘qituvchi, 2018.
2. G‘oziyev E. Pedagogik psixologiya asoslari. – Toshkent, 2019.
3. Davletshin M.G. Umumiy psixologiya. – Toshkent, 2017.
4. Vygotskiy L.S. Bolalar psixologiyasi. – Moskva, 2016.
5. Karimova V. Psixologiya. – Toshkent: Sharq, 2020.
6. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar bo‘yicha ilmiy maqolalar to‘plami. – Toshkent, 2021.